

El paper de la propietat en l'accés a la terra

Quan es parla de l'accés a la terra a Catalunya, sovint pensem només en la manca de continuïtat al capdavant de les explotacions agropecuàries envellides, i de la Nova Pagesia que en podria agafar el relleu, com si es tractés d'una equació lineal d'oferta i demanda. L'entorn que envolta aquesta problemàtica és, però, més complex i té a veure també amb els baixos preus percebuts pel sector, la manca de recursos econòmics propis, l'acaparament d'ajuts lligats a la terra, la competència deslleial d'inversors externs al sector, la invisibilització dels oficis del camp i el model de tinença de la terra.

La instal·lació de persones emprenedores i joves al camp, tant si provenen de la mateixa família pagesa com si no, fa anys que s'afavoreix amb plans d'ajudes específics, dotats de pressupostos importants a canvi dels compromisos de mantenir l'activitat proposada durant 5 anys i assolir una mínima rendibilitat empresarial; compromisos, tot sigui dit, que la precarietat endèmica del sector sovint no permet assumir a l'avançada.

I per altra banda hi ha les granges i empreses familiars sense relleu, que han acumulat un ingent capital en forma de maquinària, animals, instal·lacions, coberts, llicències i, sobretot, un capital intangible com és el valor del coneixement sobre l'ofici, la finca, la història, la terra, el conreu, el clima d'aquell llogaret, el benestar animal i la producció d'aliments, entre molts altres. Aquestes famílies es veuen desamparades, abocades a descapitalitzar-se i a renunciar al seu llegat de vida, per no res i sense més.

El traspàs i la propietat

Així, és habitual trobar pobles en els que plega una granja i al costat se n'obre una altra, sense traspàs de mitjans, sense traspàs de l'experiència necessària, sense traspàs de terres, amb el que això suposa de discontinuïtat i risc per a un model de pagesia sostenible, que necessita d'una progressió exponencial per fer-se lloc en un món en emergència climàtica.

I és que, com passa a molts indrets de Catalunya, tant l'una com l'altra, no són propietàries de la terra que volen conrear, ni les respectives finques no pertanyen tampoc a la mateixa persona, per això la seva principal negociació i esforç rau a mantenir o aconseguir l'arrendament de la finca al preu i terminis més

raonables possible, competint amb altres pagesos i amb inversors externs al sector, i deixant les qüestions del relleu, o del traspàs de coneixements i mitjans, fora de l'equació.

És en aquest escenari que la figura de la propietat pot jugar un paper important en l'accés a la terra, entès com a nexa d'unió pels que volen plegar i els que volen començar, tots tres sumant alhora.

Des d'aquest punt de vista, els darrers anys han anat apareixent persones propietàries que, sense ser pageses des de fa algunes generacions, sí que estan interessades a conèixer qui treballa la terra a casa seva, com ho fa i amb quin objectiu, perquè, o bé tenen una vinculació amb la finca, o bé són conscients de les implicacions mediambientals de tota activitat agropecuària i volen incidir en el model de pagesia, més enllà de preus i terminis. Però massa sovint es troben que els plega la família pagesa i no saben ben bé per què, ni quines passes seguir, ni en qui confiar.

Les noves oportunitats

Hem d'integrar en l'equació del relleu i l'accés a la terra la part propietària, aquella que és proactiva i vol prendre part en la solució. Cal escoltar-la i conèixer les seves inquietuds i expectatives, a fi de poder establir relacions fermes amb els qui cultiven, i també habiten, les seves propietats, fins aquell moment, o en un futur. En aquest marc, l'associació [Terra Franca](#) té un paper molt rellevant, ja que el seu objectiu principal és el d'actuar de nexa entre propietaris que tenen aquest perfil i persones emprenedores que cerquen una finca per desenvolupar-hi el seu projecte productiu, tot cercant de bastir relacions perdurables en el temps i equitatives per a ambdues parts, mitjançant l'acompanyament, l'assessorament i la mediació. Aquesta actuació fóra desitjable que anés acompanyada de l'adopció de mesures per part de l'Administració que incentivessin una implicació activa dels propietaris en l'accés a la terra o el relleu agrari, com podrien ser exempcions d'impostos o desgravacions fiscals per a aquells casos en els que es garanteixi una transició i un itinerari efectius de relleu en aquella finca, i per una agricultura de qualitat.

En conclusió, continua sent imprescindible afavorir la incorporació de joves al camp amb visió responsable i de futur, mitjançant plans d'ajuts adequats a les necessitats actuals, però també cal oferir una sortida a les famílies pageses que pleguen per voluntat o necessitat, de manera que vegin compensat, en part, el treball de tota una vida de dedicació constant. I és aquí on cal cercar la complicitat de la part propietària, perquè deixi de ser la baula invisible, però indispensable, en el relleu agrari i esdevingui part de la funció rural.

Equip tècnic de Terra Franca

Abril 2022